

Notă

Versiunea în limba română este o traducere neoficială, pregătită și publicată cu sprijinul Biroului pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului al OSCE (ODIHR). Opiniile și informațiile pe care le conține nu reflectă în mod necesar politica și poziția OSCE sau ODIHR. Acolo unde există discrepanțe în text, vă rugăm consultați publicația în limba engleză, ca versiune definitivă și oficială.

1 și 2 decembrie 2003, Maastricht, Țările de Jos

HOTĂRÂREA Nr. 3/03

**PLANUL DE ACȚIUNE PENTRU ÎMBUNĂTĂȚIREA SITUAȚIEI
ROMILOR ȘI SINTILOR ÎN SPAȚIUL OSCE
(MC.DEC/3/03)**

Consiliul Ministerial,

Dedicat respectării drepturilor omului și libertăților fundamentale pentru toți, fără nicio distincție negativă, cum ar fi de rasă, culoare, sex, limbă, religie sau credință, opinie politică sau de altă natură, origine națională sau socială, proprietate, naștere sau alt statut,

Susținând adoptarea și implementarea unei legislații cuprinzătoare împotriva discriminării pentru promovarea unei depline egalități de șanse pentru toți,

Recunoscând dificultățile specifice cu care se confruntă populația Romă și Sinti precum și nevoia de a se întreprinde măsuri efective pentru eradicarea discriminării lor și pentru crearea egalității de șanse, în conformitate cu angajamentele OSCE,

Recunoscând faptul că s-au înregistrat progrese în legislația națională și în programele de acțiune și că s-au întreprins eforturi substanțiale de către Statele participante în acest scop,

Cunoscând în același timp faptul că este în continuare nevoie de acțiune hotărâtă pentru îmbunătățirea situației populației Rome și Sinti pe întreg cuprinsul spațiului OSCE,

Având în vedere bogata diversitate culturală, lingvistică și istorică în rândul populației Rome și Sinti din zona OSCE, precum și diversitatea structurilor și a tradițiilor naționale din spațiul OSCE,

Având în vedere rezultatul unor importante conferințe și inițiative guvernamentale și neguvernamentale recente cu privire la Romii și Sinti din Europa, inclusiv, printre altele, lansarea Deceniului de Incluziune a Romilor și posibilitatea creării unui Forum European al Romilor și Nomazilor,

Având convingerea că populația Romă și Sinti ar trebui să aibă un grad tot mai mare de proprietate asupra politicilor ce privesc aceste populații,

Hotărăște să susțină Planul de Acțiune pentru Îmbunătățirea Situației Romilor și Sintilor în Spațiul OSCE, adoptat de către Consiliul Permanent prin Decizia sa Nr. 566 din 27 noiembrie 2003, anexat acestei Hotărâri.

Anexa la Hotărârea Nr. 3/03

**PLANUL DE ACȚIUNE PENTRU ÎMBUNĂTĂȚIREA SITUAȚIEI
ROMILOR ȘI SINTILOR ÎN SPAȚIUL OSCE**

**Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa
Consiliul Permanent**

PC.DEC/566
27 noiembrie 2003

ROMÂNĂ
Original: ENGLEZĂ

A 479-a Ședință Plenară

Jurnalul Consiliului Permanent (PC) Nr. 479, Articolul nr. 4 de pe Ordinea de Zi

HOTĂRÂREA Nr. 566

PLANUL DE ACȚIUNE PENTRU ÎMBUNĂTĂȚIREA SITUAȚIEI ROMILOR ȘI SINTILOR ÎN SPAȚIUL OSCE

Consiliul Permanent,

Hotărăște adoptarea Planul de Acțiune pentru Îmbunătățirea Situației Romilor și Sintilor în Spațiul OSCE, anexat prezentei Hotărâri.

PLANUL DE ACȚIUNE PENTRU ÎMBUNĂTĂȚIREA SITUAȚIEI ROMILOR ȘI SINTILOR ÎN SPAȚIUL OSCE

I. Domeniu de aplicabilitate și obiectivele

1. Planul de Acțiune este destinat consolidării eforturilor Statelor participante și ale instituțiilor și structurilor OSCE relevante, eforturi ce au ca scop asigurarea faptului că Romii și Sinti pot juca un rol deplin și egal în societățile noastre, precum și eradicarea discriminării acestora.
2. Planul de Acțiune se bazează pe cadrul juridic al legislației internaționale și regionale a drepturilor omului, pe angajamentele OSCE existente și pe exemplele celor mai bune practici din țări din întreaga Europă, acolo unde acestea sunt în vigoare, și are ca scop cultivarea unor astfel de practici și în alte părți. Măsurile speciale prevăzute în Planul de Acțiune în vederea îmbunătățirii situației Romilor și Sintilor se bazează pe Convenția Internațională privind Eliminarea Tuturor Formelor de Discriminare Rasială¹.
3. Atât Statele participante cât și instituțiile OSCE sunt chemate să implementeze Planul de Acțiune. Comunitățile de Romi și Sinti din Statele participante sunt invitate să se bazeze pe prevederile Planului de Acțiune și să contribuie în mod activ la implementarea acestora.

II. Context general: cu Romi, pentru Romi

4. Fiecare politică națională sau strategie de implementare trebuie: (1) să răspundă problemelor, nevoilor și priorităților reale ale comunităților de Romi și Sinti; (2) să fie cuprinzătoare; (3) să introducă o abordare echilibrată și sustenabilă în ceea ce privește combinarea obiectivelor drepturilor omului cu politicile sociale; și (4) să maximizeze proprietatea Romilor asupra politicilor care-i afectează. În același timp, politicile naționale sau strategiile de implementare trebuie adaptate și implementate în funcție de nevoile specifice ale comunităților de Romi și Sinti în anumite situații specifice în Statele participante. Strategiile de implementare trebuie, de asemenea, să includă mecanisme care să asigure implementarea la nivel local a politicilor naționale.
5. Principiul călăuzitor în eforturile Statelor participante și ale instituțiilor OSCE relevante trebuie să fie acela că fiecare politică și strategie de implementare trebuie să fie elaborată și implementată cu participarea activă a comunităților de Romi și Sinti. Este esențial să se asigure o participare reală a Romilor și Sintilor în toate deciziile care le afectează viețile. Romii și Sinti trebuie să lucreze alături de autoritățile locale, naționale și internaționale în elaborarea acestor strategii. În aceeași măsură, comunitățile de Romi trebuie să fie parteneri egali și trebuie să își asume și ei în mod egal responsabilitatea pentru îmbunătățirea bunăstării lor.

---

¹ Articolul I, paragraful 4, spune: "Măsurile speciale, luate cu unicul scop de a asigura propășirea adecvată a anumitor grupuri rasiale sau etnice, sau a indivizilor ce necesită o anumită protecție pentru a se asigura faptul că astfel de grupuri sau indivizi beneficiază sau își exercită în mod egal drepturile omului și libertățile fundamentale, nu vor fi considerate drept discriminare rasială, cu condiția, însă, ca aceste măsuri să nu ducă, pe cale de consecință, la menținerea unor drepturi separate pentru grupuri rasiale diferite și ca aceste măsuri să nu continue după ce au fost atinse obiectivele pentru care au fost adoptate".

6. În conceperea și implementarea tuturor politicilor și programelor trebuie să se țină seama de situația specială a femeilor Rome și Sinti. Acolo unde există mecanisme consultative sau de altă natură pentru facilitarea participării Romilor și Sintilor în astfel de procese de elaborare a politicilor, femeile trebuie să poată participa în mod egal cu bărbații. Problemele femeilor Rome trebuie să fie integrate în mod sistematic în toate politicile relevante destinate populației ca întreg.

III. Combaterea rasismului și a discriminării

Pentru a contracara prejudecățile împotriva Romilor și a Sintilor și pentru a elabora și implementa în mod efectiv politicile pentru combaterea discriminării și a violenței rasiale, sunt recomandate următoarele acțiuni:

Legislația și aplicarea legii

Acțiuni recomandate pentru Statele participante:

7. Să ia în calcul ratificarea cât mai rapidă a tratatelor internaționale relevante, în cazul în care nu s-a făcut deja acest lucru, printre acestea numărându-se și Convenția Internațională privind Eliminarea Tuturor Formelor de Discriminare Rasială.

8. Să adopte și să implementeze o legislație efectivă împotriva discriminării pentru combaterea discriminării rasiale și etnice în toate domeniile, inclusiv, printre altele, în domeniul accesului la locuințe, cetățenie și rezidență, educație, angajare, servicii de sănătate și sociale. Să implice reprezentanți ai Romilor și Sintilor în procesul de elaborare, implementare și evaluare.

9. Legislația împotriva discriminării trebuie să asigure următoarele:

- Interzicerea discriminării rasiale directe cât și indirecte;
- Impunerea unor sancțiuni efective, proporționale și disuasive pentru acte sau practici de discriminare;
- Impunerea unor sentințe mai dure pentru infracțiuni motivate rasial, săvârșite de persoane fizice sau de oficiali publici;
- Acces egal la căi de atac efective (proceduri judiciare, administrative, conciliere sau mediere).

10. Trebuie să se asigure faptul că legislația națională interzice orice fel de acte de discriminare și că toate cazurile în care există suspiciuni de discriminare sunt cercetate în mod riguros și obiectiv.

11. Să creeze, acolo unde este cazul, instituții specializate pentru a asigura implementarea unei astfel de legislații, precum și mecanisme interne pentru monitorizarea și raportarea în mod regulat și transparent a progresului înregistrat în implementarea sa. Să încurajeze participarea reprezentanților Romilor și Sintilor în astfel de organisme, a căror activitate trebuie să fie accesibilă publicului.

12. Să elaboreze, acolo unde este necesar, strategii sau planuri de acțiune naționale cuprinzătoare pentru îmbunătățirea situației Romilor și Sintilor, care să includă măsuri specifice pentru abordarea discriminării în toate domeniile vieții.

13. Să evalueze în mod regulat, în special la nivel local, rezultatele acestor strategii și să implice comunitățile de Romi și Sinti în procesul de evaluare.

14. Să se străduiască, prin încurajarea unui dialog autentic sau a unor consultații, sau prin alte mijloace adecvate, să îmbunătățească relațiile dintre Romi și Sinti și alți locuitori, în vederea promovării toleranței și depășirii prejudecăților și stereotipurilor negative de ambele părți.

15. Să documenteze, în conformitate cu normele naționale și internaționale privind protecția datelor, toate tipurile și cazurile relevante de discriminare, pentru o mai bună evaluare a situației și pentru a răspunde mai bine nevoilor Romilor și Sintilor.

16. Să asigure cercetarea riguroasă și efectivă a actelor de violență împotriva Romilor și Sintilor, în special în situațiile în care există motive rezonabile pentru a suspecta că acestea au fost motivate rasial și să-i urmărească în justiție pe cei responsabili, în conformitate cu legile naționale și cu standardele relevante ale drepturilor omului.

17. Să asigure lipsa impunității pentru autorii actelor discriminatorii sau violente, printre altele prin demararea de către poliție a unor acțiuni prompte și efective de cercetare și punitive.

18. Să faciliteze accesul Romilor și Sintilor la justiție, prin măsuri precum asistența juridică și furnizarea de informații în limba romani.

19. Să aibă în vedere, în cazul tuturor măsurilor și programelor, situația femeilor Rome și Sinti, care sunt deseori victime ale discriminării atât pe criterii etnice cât și pe bază de sex.

Acțiuni recomandate pentru structurile și instituțiile OSCE:

20. Biroul pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului al OSCE (ODIHR) și, acolo unde este cazul, alte structuri și instituții OSCE, inclusiv operațiunile de teren ale OSCE, vor asista Statele participante, la cererea acestora, în elaborarea legislației împotriva discriminării precum și în înființarea unor organisme anti-discriminare.

21. Înaltul Comisar pentru Minoritățile Naționale (ICNM), în limita mandatului său, va continua să urmărească elaborarea legislației împotriva discriminării și să ofere consiliere și asistență Statelor participante în această privință, după caz.

22. La cerere, Biroul pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului al OSCE (ODIHR) va oferi consiliere privind modul în care mecanismele existente ale unui Stat participant, cum ar fi instituțiile avocatului poporului, comisiile pentru combaterea discriminării, comisiile disciplinare ale poliției și alte organisme relevante, pot atenua tensiunile dintre comunitățile de Romi și Sinti și comunitățile ne-rome.

23. Punctul de Contact pentru Romi și Sinti (CPRSI) al Biroului pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului al OSCE (ODIHR) va promova relații mai bune între organizațiile neguvernamentale (ONG-uri) ale Romilor și Sintilor și Statele participante.

24. ODIHR-CPRSI (Punctul de Contact pentru Romi și Sinti al Biroului pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului al OSCE) va servi drept centru de informare în privința inițiativelor întreprinse de către Statele participante și va facilita schimburi de informații în privința celor mai bune practici.

25. ODIHR-CPRSI, în strânsă cooperare cu Statele participante, cu comunitățile de Romi și Sinti și, acolo unde este posibil, cu alte organizații internaționale, respectând pe deplin legile privind protecția datelor personale, va aduna documentația necesară cu scopul de a elabora politici mai bine direcționate.

Poliția

Acțiuni recomandate pentru Statele participante:

26. Să elaboreze politici care să promoveze conștientizarea în rândul organelor de aplicare a legii cu privire la situația Romilor și Sintilor și să contracareze prejudecățile și stereotipurile negative.
27. Să dezvolte programe de formare (training) cu scopul de a preveni utilizarea excesivă a forței și să promoveze conștientizarea drepturilor omului și respectarea acestora.
28. Să elaboreze politici: (1) pentru îmbunătățirea relațiilor dintre comunitățile de Romi și Sinti și poliție, în așa fel încât să se prevină abuzul și violența poliției împotriva Romilor și Sintilor; și (2) să consolideze încrederea în poliție în rândul Romilor și Sintilor.
29. Să elaboreze politici și proceduri pentru a asigura un răspuns efectiv al poliției la violența motivată rasial împotriva Romilor și Sintilor.
30. Să evalueze discrepanța dintre standardele internaționale privind poliția și practicile naționale existente, în consultare cu forțele naționale de poliție, ONG-uri și reprezentanții comunităților de Romi și Sinti.
31. Să elaboreze, unde este cazul și în parteneriat strâns cu organizațiile internaționale și ONG-urile române, declarațiile de politică, codurile de conduită și manualele de îndrumare practică și programele de formare (training).
32. Să încurajeze Romii și Sinti să muncească în instituțiile de aplicare a legii ca mijloc sustenabil de promovare a toleranței și diversității.

Acțiuni recomandate pentru structurile și instituțiile OSCE:

33. Unitatea pentru Probleme Strategice ale Poliției din cadrul Secretariatului și ODIHR (Biroul pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului al OSCE) va asista Statele participante în elaborarea programelor și a măsurilor de consolidare a încrederii – precum activitatea poliției comunitare – pentru îmbunătățirea relațiilor dintre Romi și Sinti și poliție, în special la nivel local.
34. ODIHR-CPRSI (Punctul de Contact pentru Romi și Sinti al Biroului pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului al OSCE) și Unitatea pentru Probleme Strategice ale Poliției, în limita mandatelor lor, vor realiza o compilație a „celor mai bune practici” ale poliției în spațiul OSCE cu privire la activitatea poliției și comunitățile de Romi și Sinti.
35. Înaltul Comisar pentru Minoritățile Naționale (ICMN), ODIHR-CPRSI și Unitatea pentru Probleme Strategice ale Poliției vor asista Statele participante în elaborarea codurilor de conduită cu scopul de a preveni profilarea rasială și a îmbunătăți relațiile interetnice.

Mass-media

Acțiuni recomandate pentru Statele participante:

36. Să lanseze campanii de informare și conștientizare în vederea contracarării prejudecăților și stereotipurilor negative privind Romii și Sinti.
37. Pentru a cultiva libertatea de exprimare, să încurajeze formarea jurnaliștilor Romi și Sinti și angajarea lor la organele de presă, în vederea facilitării unui acces mai larg al Romilor și Sintilor la mass-media.

38. Să încurajeze mass-media în reflectarea aspectelor pozitive și în a prezenta o descriere echilibrată a vieții Romilor, să se abțină de la utilizarea stereotipurilor privind Romii și Sinti și să evite provocarea unor tensiuni între diverse grupuri etnice. Să organizeze mese rotunde cu reprezentanții mass media și reprezentanții Romilor și Sintilor, cu scopul de a promova acest obiectiv.

Acțiuni recomandate pentru structurile și instituțiile OSCE:

39. În cooperare cu ODIHR (Biroul pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului al OSCE) precum și cu organizațiile internaționale relevante, Reprezentantul OSCE pentru Libertatea Presei (RFOM) ar trebui să ia în considerare în ce mod ar putea contribui OSCE la înființarea unui post de Radio European pentru Romi care să transmită în întreaga Europă. ODIHR și RFOM trebuie să organizeze dezbateri publice, campanii împotriva discriminării și programe comune de formare cu și pentru mass-media.

40. RFOM ar trebui să ia în calcul facilitarea seminariilor de formare pentru jurnaliștii Romi.

41. ODIHR-CPRSI și RFOM vor organiza mese rotunde cu jurnaliștii pe tema imaginii pe care o au comunitățile Romilor și Sintilor în societate.

42. Înaltul Comisar pentru Minoritățile Naționale va continua să elaboreze și să disemineze ghiduri pentru factorii de decizie politică cu privire la utilizarea radioului și televiziunii de Stat în comunitățile multiculturale având ca scop, printre altele, încurajarea sprijinirii posturilor de radio și televiziune ale minorităților, inclusiv ale minorității rome și sinti și îmbunătățirea accesului acestora la mass media.

IV. Abordarea problemelor socio-economice

Este nevoie de măsuri pentru a asigura faptul că Romii și Sinti beneficiază de drepturi sociale și economice pe picior de egalitate cu alții. Sunt necesare în special măsuri de bază, mai ales măsuri ce provin tocmai de la grupurile de Romi, pentru a promova integrarea Romilor și Sintilor în viața socială și economică și pentru a combate izolarea și sărăcia acestora. OSCE și Statele sale participante trebuie să continue să faciliteze integrarea de acest tip.

Condiții de locuit și trai

Acțiuni recomandate pentru Statele participante:

43. Să pună în aplicare mecanisme și proceduri instituționale pentru clarificarea drepturilor de proprietate, soluționarea problemelor privind proprietatea și regularizarea statutului legal al Romilor și Sintilor ce trăiesc în condiții de legalitate nesoluționate (de exemplu, zone rezidențiale de Romi fără drepturi de proprietate asupra terenurilor sau care nu sunt incluse în planurile urbanistice ale localității principale; familii și case fără un statut de rezidență legal în așezări în care oamenii trăiesc *de facto* de decenii).

44. Să implice Romii și Sinti în conceperea politicilor de locuire, precum și în construirea, reabilitarea și/sau întreținerea proiectelor de locuințe publice destinate lor. Să asigure faptul că proiectele de locuire nu cultivă segregarea etnică și/sau rasială.

45. Să ia în calcul posibilitatea garantării împrumuturilor către Statele participante ce ar putea fi disponibile din partea organizațiilor internaționale și a instituțiilor financiare pentru proiecte de locuințe pentru venituri mici.

46. Să promoveze opțiunea schemelor de locuințe cooperative pentru comunitățile de Romi și să ofere o pregătire (training) potrivită pentru întreținerea unor astfel de locuințe.

Acțiuni recomandate pentru structurile și instituțiile OSCE:

47. ODIHR-CPRSI (Punctul de Contact pentru Romi și Sinti al Biroului pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului al OSCE) și Biroul Coordonatorului pentru Activități Economice și de Mediu ale OSCE (OCEEA) sunt încurajate să joace un rol mai mare în facilitarea furnizării de informații despre și acces la resursele puse la dispoziție de către donatori străini pentru proiecte specifice, în special cele generate de către grupurile de Romi și Sinti, ce se adresează dezvoltării sociale și economice a comunităților de Romi și de Sinti.

Șomaj și probleme economice

Acțiuni recomandate pentru Statele participante:

48. Să promoveze o reprezentare sporită a Romilor și Sintilor calificați pe piața publică a muncii.

49. Să elaboreze programe de formare profesională pentru a pregăti grupuri subreprezentate, precum Romi și Sinti, pentru angajare în administrația publică locală și în alte domenii și să elaboreze politici pentru încurajarea angajării absolvenților acestor programe ca funcționari publici.

50. Să reevalueze impactul programelor de angajare subvenționate, acordând o atenție sporită componentelor lor educaționale, pentru a asigura faptul că acestea vor avea ca scop creșterea competitivității Romilor și Sintilor pe piața muncii.

51. Să elaboreze politici și programe, inclusiv de formare profesională vocațională, pentru a îmbunătăți aptitudinile vandabile și angajabilitatea Romilor și Sintilor, în special a tinerilor și a femeilor.

52. Să adopte politici sociale care întăresc stimulentele pentru căutarea unui loc de muncă, ca metodă sustenabilă de a evita dependența de ajutoare sociale.

Acțiuni recomandate pentru structurile și instituțiile OSCE:

53. La solicitarea Statelor participante, OCEEA, împreună cu organizațiile internaționale relevante, va contribui la elaborarea unor abordări destinate depășirii obstacolelor și a discriminării care-i împiedică pe Romi și pe Sinti să își împlinescă potențialul în sfera economică.

54. La solicitarea Statelor participante, ODIHR-CPRSI și OCEEA vor susține dezvoltarea angajabilității și a aptitudinilor antreprenoriale ale Romilor și Sintilor, prin înființarea unor programe de pregătire și reconversie profesională în Statele participante. Practicile de succes, în special cele legate de dezvoltarea aptitudinilor antreprenoriale și de întreprinderile mici și mijlocii (IMM-uri) (de exemplu, programul Seminarilor pentru Tineri Antreprenori - *Youth Entrepreneurship Seminars*) ar putea fi adaptate la nevoile Romilor și Sintilor. OCEEA ar putea de asemenea facilita inserția economică și socială acționând ca un catalizator pentru susținerea de către organizații și instituții financiare partenere a programelor de microcredite, sub forma unor împrumuturi mici pentru înființarea unor afaceri la scară mică.

55. OCEEA, lucrând în strânsă legătură și în cooperare cu alte organizații internaționale, astfel încât să se evite suprapunerea, poate asista guvernele în evaluarea impactului politicilor și proceselor economice asupra comunităților de Romi și Sinti (prin elaborarea unor indicatori de performanță și evaluare a politicilor).

56. ODIHR-CPRSI și OCEEA se vor baza pe cercetările elaborate de Programul de Dezvoltare al Națiunilor Unite și de alte agenții pentru evaluarea nevoilor Romilor și Sintilor în vederea cultivării politicilor care țin seama de măsura și natura nevoilor speciale ale acestora în fiecare Stat participant.

57. În coordonare cu organizațiile internaționale relevante (în special Programul de Dezvoltare al Națiunilor Unite și Banca Mondială), ODIHR-CPRSI și OCEEA vor examina modalități de a stimula un mai bun acces al Romilor și Sintilor la programele regulate de formare (training). Se pot organiza workshop-uri sau discuțiile tip masă rotundă, adaptate nevoilor Romilor și Sintilor, în vederea informării și educării membrilor comunității cu privire la drepturile economice și sociale ale indivizilor și întreprinzătorilor.

Sănătate

Acțiuni recomandate pentru Statele participante:

58. Să asigure accesul Romilor și Sintilor la serviciile de sănătate pe bază nediscriminatorie.
59. Să promoveze conștientizarea cu privire la nevoile specifice ale Romilor și Sintilor în rândul personalului din domeniul sănătății.
60. Să abordeze incidența ridicată a bolilor și malnutriției în rândul comunităților de Romi.
61. Să încurajeze accesul timpuriu al Romilor și Sintilor la serviciile generale de sănătate publică, prin:
- (a) Informarea Romilor și Sintilor despre disponibilitatea unor astfel de servicii, spunându-le cum să beneficieze de acestea;
  - (b) Consolidarea încrederii Romilor și Sintilor în furnizorii de servicii de sănătate publică, inclusiv prin: pedepsirea incidentelor de discriminare directă și indirectă la care au fost supuși Romii și Sinti; formarea lucrătorilor din domeniul sănătății cu scopul de a înțelege aspecte relevante ale culturii Romilor; și prin susținerea mediatorilor care pot juca un rol important în crearea unor punți de legătură între comunitățile romilor și furnizorii de servicii de sănătate publică.
62. Să acorde atenție sporită sănătății femeilor și fetelor, printre altele, prin:
- (a) Promovarea și/sau elaborarea unor programe ce vizează furnizarea de informații despre sănătate (inclusiv nutriție, îngrijire neonatală și violență domestică etc);
  - (b) Îmbunătățirea accesului la servicii de ginecologie, inclusiv la servicii medicale prenatale, de naștere și postnatale, printre altele, prin furnizarea de informații și formare (training).
63. Să acorde atenție sporită sănătății copiilor Romilor și Sintilor prin furnizarea de îngrijire pediatrică corespunzătoare, inclusiv de măsuri preventive, precum efectuarea de vaccinuri în așezările Romilor.

Acțiuni recomandate pentru structurile și instituțiile OSCE:

64. În cooperare cu alte organizații internaționale și ONG-uri, ODIHR (Biroul pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului al OSCE) se va baza pe datele cercetărilor existente pentru a identifica factorii social-economici, politici și culturali ce au impact asupra stării de sănătate a anumitor populații de Romi și Sinti și va consilia Statele participante cu privire la programele de sănătate publică care ar răspunde nevoilor identificate.

65. ODIHR-CPRSI (Punctul de Contact pentru Romi și Sinti al Biroului pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului al OSCE) și, acolo unde este cazul, alte structuri și instituții OSCE, inclusiv operațiunile de teren ale OSCE, vor asista Statele participante în lansarea inițiativelor educaționale pentru a ajuta Romii și Sinti să utilizeze pe deplin serviciile de sănătate regulate. Printre altele, aceștia vor culege, produce și disemina informații relevante asupra bunelor practici.

66. ODIHR-CPRSI va acorda o atenție specială asigurării accesului pentru Romi și Sinti la programele destinate prevenirii și/sau tratării abuzului și dependenței de droguri și a SIDA și a bolilor asociate.

V. Îmbunătățirea accesului la educație

Educația este o premisă a participării Romilor și Sintilor la viața politică, socială și economică a țărilor lor, pe picior de egalitate cu ceilalți. Măsurilor puternice și imediate în acest domeniu, în special acelor care cultivă frecvența școlară și care combat analfabetismul, trebuie să li se acorde cea mai înaltă prioritate atât de către factorii de decizie cât și de către comunitățile Romilor și Sintilor. Politicile educaționale trebuie să vizeze integrarea Romilor și Sintilor în învățământul de masă prin furnizarea accesului deplin și egal la toate nivelurile, ținând în același timp seama de diferențele culturale.

Acțiuni recomandate pentru Statele participante:

67. Să asigure faptul că legislația națională include prevederi adecvate ce interzic segregarea și discriminarea rasială în educație și oferă căi de atac efective în cazul încălcării unei astfel de legislații.

68. Să consulte reprezentanții Romilor și Sintilor atunci când elaborează politicile educaționale care-i vizează pe aceștia.

69. Să promoveze în mod activ egalitatea de șanse în domeniul educației pentru copiii Romi și Sinti, în special prin a le furniza asistență în privința limbii sau de altă natură.

70. Să ia măsuri speciale pentru a spori calitatea și eficacitatea educației pentru copiii Romi și Sinti. Să încurajeze o reprezentare sporită a Romilor și Sintilor în rândul cadrelor didactice.

71. Să includă istoria și cultura Romilor în textele educaționale, acordând o atenție specială experienței Romilor și Sintilor din timpul Holocaustului.

72. Să ia în calcul măsuri pentru asigurarea respectului, protecției, promovării și predării limbii Romani, precum și pentru asigurarea respectului, protecției, promovării culturii Romilor, ca parte integrantă a moștenirii culturale a Romilor și Sintilor.

73. Să elaboreze și să implementeze programe cuprinzătoare de desegregare în școli vizând: (1) încetarea practicii de a direcționa în mod sistematic copiii Romi spre școli sau clase speciale (de exemplu, școli pentru persoane cu dizabilități mentale, școli și clase destinate în mod exclusiv copiilor Romi și Sinti); și (2) transferul copiilor Romi de la școli speciale la școli ale învățământului de masă.

74. Să aloce resurse financiare pentru transferul copiilor Romi la unitățile de învățământ de masă și pentru dezvoltarea unor programe de sprijin școlar cu scopul de a facilita tranziția spre învățământul de masă.

75. Să faciliteze accesul copiilor Romi la învățământul de masă prin luarea unor măsuri, precum:
- (a) Luarea de măsuri pentru eradicarea manifestării prejudecăților împotriva Romilor și Sintilor în școli;
  - (b) Instruirea educatorilor cu privire la educația multiculturală și la modalitățile de abordare a claselor mixte din punct de vedere etnic;
  - (c) Elaborarea unor strategii pentru dobândirea unui sprijin mai larg din partea comunității pentru desegregarea școlilor;
  - (d) Acordarea de sprijin pentru reducerea decalajului dintre copiii Romi și Sinti și ceilalți elevi, inclusiv prin programe preșcolare destinate pregătirii copiilor Romi și Sinti pentru școala primară;
  - (e) Acordarea de sprijin pentru creșterea numărului de mediatori/formatori și cadre didactice din cadrul comunităților de Romi.
76. Să elaboreze și să implementeze curriculumuri anti-rasiste pentru școli și campanii anti-rasiste pentru mass-media.
77. Să elaboreze politici ce se adresează întregii game de factori care contribuie la o frecvență scăzută în școli a copiilor Romi și Sinti. Acest lucru include, printre altele, asigurarea documentației necesare Romilor și Sintilor pentru ca aceștia să se poată înscrie, ca oricare alt locuitor.
78. Să ia în calcul elaborarea unor programe de sprijin social pentru familiile de Romi cu venituri mici, ce au copii de vârstă școlară.
79. Să promoveze frecvența școlară regulată a copiilor Romi și Sinti, printre altele, prin implicarea unor mediatori familiari și sociali, prin promovarea conștientizării de către părinții și adulții Romi și Sinti a responsabilității lor de a facilita frecvența școlară a copiilor și, în special, de a oferi fetelor acces egal la educație.
80. Să acorde o atenție specială faptului de a oferi fetelor Romi și Sinti șanse egale la educație și incluziune socială și să elaboreze programe pentru a contracara rata deosebit de mare de abandon școlar a acestora.
81. Să ia în calcul dezvoltarea unor programe adecvate pentru cei care nu au terminat școala primară sau sunt analfabeți.
82. Să elaboreze, acolo unde este necesar, programe de burse pentru studenții Romi și să încurajeze o mai mare participare a lor la programele de burse existente.
83. Să încurajeze alfabetizarea în domeniul calculatoarelor în rândul Romilor și Sintilor, prin înființarea unor site-uri web de informații.
84. Să evalueze periodic eficacitatea politicilor educaționale.

Acțiuni recomandate pentru structurile și instituțiile OSCE:

85. Înaltul Comisar pentru Minoritățile Naționale va încuraja Statele participante să își respecte angajamentele de a oferi acces gratuit și egal la învățământul public tuturor membrilor societății și le va încuraja pe acestea să ia măsuri pentru a îmbunătăți situația Romilor și Sintilor în această privință.

86. Înaltul Comisar pentru Minoritățile Naționale va continua să ofere îndrumări privind modelele educaționale, conținutul curriculumului și predarea limbii materne sau predarea în limba maternă, inclusiv (în) limba Romani.

VI. Creșterea participării la viața publică și politică

Romii și Sinti se confruntă cu provocări deosebite în eforturile lor de a participa la viața publică – și mai ales în cea politică – a țărilor lor. Nivelurile lor scăzute de educație și, în anumite cazuri, discriminarea lor, contribuie în mod substanțial la subreprezentarea Romilor și Sintilor la toate nivelurile de guvernare. Romii și Sinti au drepturi egale de a participa la afacerile publice. Printre acestea se numără dreptul la vot, dreptul de a fi ales, dreptul de a participa în afacerile publice și de a forma partide politice, fără discriminare. Eforturile depuse în ultimii ani pentru a cultiva participarea politică a Romilor trebuie încurajate, în special acelea ce provin tocmai de la grupurile Romilor.

Acțiuni recomandate pentru Statele participante:

87. Statele participante trebuie să fie proactive în a asigura faptul ca Romii și Sinti, ca orice alți locuitori, să aibă toate documentele necesare, inclusiv certificate de naștere, acte de identitate și certificate de asigurare medicală. În soluționarea problemelor legate de lipsa documentelor de bază, Statele participante sunt insistent sfătuite să lucreze în parteneriat cu organizațiile civile ale Romilor și Sintilor.

88. Statele participante sunt încurajate să aibă în vedere următoarele condiții de bază pentru a asigura participarea efectivă a Romilor și Sintilor la viața publică și politică:

— *Implicare timpurie:*

Orice inițiativă legată de Romi sau Sinti trebuie să îi implice pe aceștia de la bun început în fazele de elaborare, implementare și evaluare;

— *Incluziune:*

Romii și Sinti trebuie să fie incluși în procesele consultative formale, iar eficacitatea mecanismelor create pentru participarea lor la formarea principalelor inițiative de politici trebuie asigurată prin implicarea lor într-un proces de largă reprezentare;

— *Transparență:*

Programele și propunerile trebuie transmise suficient anterior termenelor pentru luarea deciziilor, pentru a permite o analiză și o contribuție semnificativă din partea reprezentanților comunităților de Romi și Sinti;

— *Participarea semnificativă a Romilor și Sintilor la toate nivelurile de guvernare:*

Participarea Romilor și Sintilor la administrația locală este esențială pentru implementarea efectivă a politicilor ce-i vizează;

— *Proprietate:*

Romii și Sintii joacă un rol esențial și de neînlocuit în asigurarea faptului că dreptul de participare la procesele politice este respectat în practică.

89. Oficialii aleși trebuie să stabilească relații de lucru strânse cu comunitățile de Romi și Sinti.

90. Să stabilească mecanisme pentru a asigura o comunicare egală, directă și deschisă între reprezentanții Romilor și Sintilor și autoritățile guvernamentale, inclusiv organismele consultative.
91. Să faciliteze interacțiunea între liderii politici la nivel local și național și diverse grupuri ale Romilor.
92. Să organizeze campanii de conștientizare pe tema alegerilor, astfel încât să crească participarea electoratului Rom la alegeri.
93. Să asigure faptul că alegătorii Romi pot să își exprime opțiunea liber și în cunoștință de cauză la alegeri.
94. Să ia măsuri pentru a garanta drepturi egale de vot pentru femei, inclusiv prin aplicarea unor interdicții în privința așa-zisului „vot familial”.
95. Să încurajeze Romii și Sintii să se angajeze mai activ în serviciile publice, inclusiv, acolo unde este necesar, prin introducerea unor măsuri speciale pentru promovarea propriei lor participări la serviciul civil.
96. Să încurajeze reprezentarea Romilor și a Sintilor în funcții alese sau numite la toate nivelurile de guvernare.
97. Să împuternicească și să integreze indivizii Romi și Sintii în procesele decizionale ale Statelor și localităților ca reprezentativi aleși ai comunităților lor și ca cetățeni ai țărilor lor.
98. Să promoveze participarea femeilor Rome la viața publică și politică; femeile Rome trebuie să aibă posibilitatea de a participa pe picior de egalitate cu bărbații în mecanismele consultative și de altă natură destinate sporirii accesului la toate sferele vieții publice și politice.

Acțiuni recomandate pentru structurile și instituțiile OSCE:

99. ODIHR (Biroul pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului al OSCE) și, acolo unde este cazul, alte structuri și instituții OSCE, inclusiv operațiunile de teren ale OSCE, vor elabora programe ce vizează cultivarea înregistrării necesare pentru o participare politică deplină.
100. ODIHR-CPRSI (Punctul de Contact pentru Romi și Sintii al Biroului pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului al OSCE) ar trebui să organizeze programe de formare (training) pentru și de către ONG-urile pentru Romi, inclusiv organizații de mass-media, pentru comunități mai largi de Romi, pe tema proceselor democratice și a participării.
101. ODIHR și, unde este cazul, alte structuri și instituții OSCE, inclusiv operațiunile de teren ale OSCE, vor elabora și implementa programe pentru educarea alegătorilor și înregistrarea acestora.
102. ODIHR va acționa ca un catalizator pentru schimburile de informații și ale celor mai bune practici în rândul Statelor participante și al altor organizații internaționale.
103. ODIHR va continua și va consolida practica de a analiza implicarea Romilor în procesele de votare și de alegeri și va continua practica de a include experți Romi și Sintii în misiunile sale de observare a alegerilor în spațiul OSCE.
104. Înaltul Comisar pentru Minoritățile Naționale, în limita mandatului său, va continua să consilieze Statele cu privire la modalitățile și mijloacele adecvate de a facilita participarea Romilor și Sintilor în toate domeniile vieții publice.

105. ODIHR-CPRSI și, unde este cazul, alte structuri și instituții OSCE, inclusiv operațiunile de teren ale OSCE, vor concepe programe care să îi încurajeze pe reprezentanții Romilor și Sintilor să își depună candidatura pentru organisme alese, sau vor identifica soluții creative care să asigure participarea reprezentanților Romilor și Sintilor la procesele decizionale naționale și locale.

106. ODIHR va acorda o atenție deosebită activităților ce vizează creșterea accesului femeilor Rome la toate sferile vieții publice și politice.

VII. Romii și Sinti în situații de criză și post-criză

Statele participante au obligația de a asigura, chiar și în situații de criză sau post-criză, garantarea, fără discriminare, a tuturor drepturilor fundamentale, inclusiv drepturile refugiaților ce decurg din instrumente internaționale relevante, în special din Convenția din 1951 referitoare la Statutul Refugiaților și la Protocolul său din 1967. Ele țin seama de Principiile Directoare ale ONU privind Strămutarea Internă, ca și cadru util pentru munca OSCE și eforturile sale în abordarea strămutărilor interne.

Acțiuni recomandate pentru Statele participante:

107. Să consulte populațiile de Romi și Sinti în definirea situațiilor de criză, pentru a facilita procedurile adecvate și a identifica zone geografice specifice din care fug refugiații și persoanele strămutate intern, precum și pentru a asigura abordarea situației specifice a Romilor și Sintilor.

108. Să se asigure că populațiile de Romi și Sinti în situații de strămutare forțată (refugiații și persoanele strămutate intern) sunt înregistrate în mod corespunzător și că acestora li se pun la dispoziție documentele relevante.

109. Statele participante trebuie să asigure că există programe funcționale pentru promovarea unei alegeri informate cu privire la decizia Romilor și Sintilor refugiați și strămutați intern cu privire la soluțiile durabile pentru situația lor, inclusiv exercitarea dreptului lor la o întoarcere în siguranță, decentă și sustenabilă. Astfel de programe trebuie să ofere informații concrete cu privire la fiecare temă relevantă pentru persoanele refugiate și strămutate intern și trebuie puse la dispoziție în limbile relevante.

110. Să asigure faptul că refugiații Romi și Sinti sunt tratați în conformitate cu normele și standardele internaționale de protecție relevante și într-un mod nediscriminatoriu.

111. Să facă uz de rolul ODIHR (Biroul pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului al OSCE) în prevenirea conflictelor și în identificarea zonelor de intervenție timpurie și să se bazeze pe experiența Înaltului Comisar pentru Minoritățile Naționale al OSCE în această privință.

112. Să acorde o atenție specială nevoilor femeilor și copiilor Romi și Sinti în situații de criză și post-criză, în special prin a le oferi acces la serviciile de sănătate, locuințe și școlarizare.

Acțiuni recomandate pentru structurile și instituțiile OSCE:

113. ODIHR (Biroul pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului al OSCE) va face uz de rolul său specific în abordarea prevenirii conflictelor și în identificarea potențialelor zonelor de criză ce au nevoie de intervenție timpurie.

114. În conformitate cu mandatul său, ODIHR-CPRSI (Punctul de Contact pentru Romi și Sinti al Biroului pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului al OSCE) este chemat să răspundă efectiv la situațiile de criză, printre altele prin cooperare cu guvernele, organismele interguvernamentale și

organizațiile internaționale relevante, în special cu Înalțul Comisariat pentru Refugiați al Națiunilor Unite, pentru a asigura protecția comunităților de Romi supuse riscului.

115. ODIHR-CPRSI va promova conștientizarea în rândul oficialilor publici, al jurnaliștilor și al altora cu privire la situația Romilor și Sintilor aflați în criză sau în zone de conflict.

116. ODIHR va adopta un rol proactiv în analizarea măsurilor luate de Statele participante cu privire la Romi și Sinti și va oferi consiliere în vederea unei mai bune abordări a acelor elemente de tensiune în contexte locale specifice care ar putea evolua, dacă nu sunt prevenite, în situații de conflict deschis.

117. Înalțul Comisar pentru Minoritățile Naționale va continua să își exercite mandatul de prevenire a conflictelor cât mai timpuriu posibil.

VIII. Creșterea cooperării și coordonării cu alte organizații și ONG-uri internaționale

Data fiind atenția sporită acordată problemelor privind Romii și Sinti, de către diferitele organizații internaționale, este necesară coordonarea și cooperarea, pentru evitarea dublării eforturilor. În vederea asigurării implementării efective a Planului de Acțiune, OSCE – și în special ODIHR (Biroul pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului al OSCE) – vor coopera strâns cu organizațiile și ONG-urile internaționale.

118. ODIHR-CPRSI (Punctul de Contact pentru Romi și Sinti al Biroului pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului al OSCE) va continua să participe în mod activ la *Grupul de Contact Informal al Organizațiilor Interguvernamentale pentru Problemele Romilor*².

119. Consolidarea și actualizarea acestui organism informal va fi convenită și implementată în cooperare cu toți partenerii relevanți, în special prin asigurarea includerii reprezentanților Statelor participante OSCE. Vor fi luate în calcul întâlniri regulate ale Grupului de Contact Informal la nivel de experți, sau la un nivel superior, atunci când se va considera necesar, în vederea promovării acestui țel.

120. Grupul de Contact Informal trebuie să stabilească orientări și priorități comune, precum și o mai bună coordonare și cooperare, pentru a se evita dublarea eforturilor.

121. ODIHR-CPRSI (Punctul de Contact pentru Romi și Sinti al Biroului pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului al OSCE) va căuta să consolideze „Grupul Internațional de Contact al Romilor”³ și va contribui în continuare la inițiativa Consiliului Europei pentru un posibil Forum European pentru Romi și Nomazi.

122. ODIHR-CPRSI va furniza informații și servicii de coordonare către instituțiile naționale și internaționale relevante și va facilita dialogul între acestea precum și cu ONG-urile Romilor.

---

² *Grupul de Contact Informal al Organizațiilor Interguvernamentale pentru Problemele Romilor* este compus din reprezentanți ai OSCE/ODIHR (Punctul de Contact pentru Romi și Sinti al Biroului pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului al OSCE), Consiliului Europei, Comisiei Europene și Uniunii Europene.

³ Grupul Internațional de Contact al Romilor a fost înființat în octombrie 2000 la inițiativa Punctului de Contact al ODIHR pentru Probleme ale Romilor și Sintilor. Grupul de Contact include reprezentanți ai Uniunii Romani Internaționale, ai Congresului Național al Romilor, reprezentanți aleși ai romilor, experți romiși ODIHR-CPRSI.

123. ODIHR-CPRSI va căuta să dezvolte relațiile cu organizațiile de Romi și Sinti și le va ajuta să își coordoneze eforturile și resursele, atât în interiorul Statelor individuale, cât și transfrontalier, și să beneficieze pe deplin de oportunitățile oferite de politicile naționale și internaționale existente ce-i vizează pe Romi și Sinti.

124. ODIHR-CPRSI se va baza pe experiența și contribuția proiectelor de monitorizare existente dezvoltate de alte organizații internaționale.

IX. ODIHR-CPRSI (Punctul de Contact pentru Romi și Sinti al Biroului pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului al OSCE)

125. Acolo unde este necesar, ODIHR-CPRSI va facilita partajarea informațiilor între Statele participante OSCE care au elaborat sau caută să își îmbunătățească politicile naționale privind Romii și Sinti.

126. La cerere, ODIHR-CPRSI va consilia Statele participante cu privire la politicile viitoare legate de Romi și Sinti și va stimula dezbateri între guverne și ONG-urile Romilor.

127. ODIHR-CPRSI va sprijini consolidarea capacităților ONG-urilor Romilor și Sintilor.

128. ODIHR-CPRSI va înființa o bază de date cu cele mai bune practici în Statele participante OSCE.

129. ODIHR-CPRSI trebuie să adopte un rol proactiv în analizarea măsurilor întreprinse de către Statele participante, precum și în situații și incidente specifice legate de Romi și de Sinti. În acest scop, CPRSI va stabili și dezvolta contacte directe cu Statele participante și le va oferi acestora consiliere și opinii.

130. Guvernele implicate vor coopera cu ODIHR-CPRSI în identificarea soluțiilor eficiente pentru situațiile de criză.

131. ODIHR-CPRSI va furniza comunităților de Romi și Sinti informații suplimentare cu privire la resursele și activitățile OSCE.

132. În cooperare cu structurile și instituțiile OSCE relevante, ODIHR va elabora acțiuni adecvate ce vizează abordarea cauzelor principale ale traficului cu ființe umane, în special ale traficului cu copii, și va promova conștientizarea consecințelor sale, în rândul comunităților Romilor și Sintilor.

X. Implementare: reevaluare și evaluare

133. Implementarea prevederilor Planului de Acțiune va fi reevaluată la Întâlnirile de Implementare a Dimensiunii Umane, Conferințele de Reevaluare și alte evenimente relevante legate de dimensiunea umană.

134. Bazându-se pe rezultatul întâlnirilor menționate mai sus, precum și pe contribuția din partea Grupului de Contact Informal consolidat al Organizațiilor Interguvernamentale pentru Problemele Romilor și a Grupului Internațional de Contact al Romilor, Directorul ODIHR (Biroul pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului al OSCE) va raporta Consiliului Permanent, care ar putea recomanda Statelor participante și instituțiilor OSCE prioritățile pentru cooperare și coordonare.

135. Consiliul Permanent va organiza periodic informări informale prin Punctul de Contact pentru Romi și Sinti în legătură cu sferile acoperite de prezentul Plan de Acțiune, pentru a se evalua impactul la nivel național și local al măsurilor prevăzute în acesta.

136. În vederea facilitării implementării procesului de reevaluare, Statele participante OSCE sunt încurajate să ofere informații privind evoluțiile recente ale situației Romilor și Sintilor și/sau măsurile inspirate de acest Plan de Acțiune la Întâlnirile de Implementare a Dimensiunii Umane, anterior Conferințelor de Reevaluare și Consiliului Permanent, unde este cazul.

137. Toate structurile și instituțiile OSCE relevante, inclusiv operațiunile de teren ale OSCE, vor continua să interacționeze strâns cu Statele participante, pentru a le asista în implementarea Planului de Acțiune.

138. ODIHR-CPRSI (Punctul de Contact pentru Romi și Sinti al Biroului pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului al OSCE) va răspândi informații despre acest Plan în rândul comunităților și organizațiilor de Romi și Sinti, precum și în rândul altor organizații internaționale.

139. Pentru a permite ODIHR-CPRSI să își îndeplinească sarcinile ce i-au fost încredințate prin prezentul Plan de Acțiune, Consiliul Permanent al OSCE va aborda problema furnizării de resurse umane și financiare adecvate. Detaliile vor fi formulate de Comitetul Consultativ pentru Management și Finanțe și vor fi depuse la Consiliul Permanent.